1832. No. 1.

LEEUWARDER COURANT.

DINGSDAG den 3 JANUARIJ.

WAARSCHUWING.

Aan de Ingezetenen wordt bij deze tot informatie en waarschuwing bekend gemaakt, dat tijdens de vorst, met de Zeesluizen zoo lang doenlijk zal worden gestroomd.

De Gouverneur van Vriesland.
Leeuwarden, den 31 December 1831. VAN ZUIJLEN VAN NIJEVELT.

FRANKRIJK.

PARIJS, *den 24 December.* Men verwondert zich zeer, dat de heeren *de Mortemart*, *Maison* en *Flahaut*, Fransche gezanten in Rusland, Oostenrijk en Pruissen, zich, in deze gewigtige tijdsomstandigheden, niet op hunne posten, maar in deze hoofdstad bevinden.

Gisteren zijn de prijzen der 3 pc. rente aanmerkelijk gedaald. Men verzekerde, dat de minister *Périer* zijn afscheid wilde vragen; — dat een aantal pairs hun ontslag als zoodanig wilden nemen; — dat Rusland nog steeds zwarigheid maakte, om te ratificeren; — dat de maarschalk *Soult* eene aanzienlijke vermeerdering der landmagt begeerde, enz. Verscheidene dezer geruchten zijn nader toegelicht, en het is daarbij gebleken, dat de heer *Périer*, wegens ongesteldheid, niet ter vergadering is geweest, en dat de maarschalk *Soult* voornemens was, om, als naar gewoonte, de jaarlijksche ligting van 80,000 man te vragen. De fondsen zijn dan ook heden weder eenigzins gerezen, en de 3 pc. 68 fr. 80 gebleven. — Intusschen is men nog altijd beducht voor onlusten, en vreest men, dat er Russische tijdingen zijn aangebragt, welker inhoud niet gunstig zoude zijn voor de ratificatie van het tractaat met Belgie.

Van den 25sten. De afgevaardigden hebben in hunne zitting van Donderdag met 263 tegen 15 stemmen goedgekeurd het voorstel van den heer *de Cormenin* ter intrekking van de wet van September 1809 betreffende de pensioenen van de hooge ambtenaren. Voor dit besluit der kamer is reeds eene koninklijke ordonnantie geteekend, waarbij onder anderen de pensioenen van de heeren *Villèle*, *Labourdonnaye*, *Corbières*, *Peyronnet* en *Frayssinous*, ieder van 12,000 fr., worden ingetrokken, en die van drie andere heeren van 20,000 op 17,000 fr. gebragt worden; eenige andere heeren, en weduwen van Fransche generaals en maarschalken, hebben hunne tegenwoordige pensioenen behouden, waaronder dat van 20 000 fr. voor de weduwe van den maarschalk *Ney*. De pensioenen van den marquis *de la Rochejacquelin*, van den burggraaf *de Chateaubriand* en van den graaf *d'Uzes* waren reeds vroeger, ten gevolge van hunne weigering om den eed op het nieuwe charter te doen, ingetrokken.

In de zitting van gisteren is met eene groote meerderheid aangenomen het ontwerp van wet, ter voltooijing van het kanaal van Languedoc, hetwelk in vroegeren tijd ondernomen is om de Noordzee met de Middellandsche Zee te vereenigen; dit kanaal, hetwelk voortaan den naam zal voeren van het Koninklijk Kanaal van het Zuiden, zal nu van Toulouse tot Baijonne voortgezet worden.

De minister van buitenlandsche zaken is ernstig ongesteld; echter verzekert men dat hij zich gisteren avond eenigzins beter bevond.

De Spaansche generaal *Torrijos* en zijne 53 lotgenooten zijn werkelijk den 11 dezer te Malaga doodgeschoten, welk vonnis zij met moed en koelbloedigheid hebben ondergaan. Men wil thans, dat *Torrijos* en de zijnen het slagtoffer zijn geworden van eenen hunnen gespannen valstrik, en men verzekert daaromtrent, dat de overigheid van Estepona, met toestemming van het gouvernement, genoemden generaal had uitgelokt om eene landing op de kust te doen, onder verzekering dat alles gereed zoude zijn om hem als bevrijder te ontvangen.

Van den 27sten. De heer *Rothschild* heeft eindelijk heden verklaard tot welken prijs hij de Belgische leening aan de inschrijvers afstaat, namelijk 77 pCt., zoo dat al degenen, wier aanbiedingen tot deelneming bij den heer *Rothschild* zijn aangenomen, koopers moeten wezen à 77. Men vond dien prijs algemeen hoog, te meer daar men dezelve voor 75 pCt. meende te zullen verkrijgen; zie hier tot welken koers de Belgische Leening ter Beurze van heden is verhandeld: 78½, ¼, ⅜, ½, ¼, 78, 78⅛, 78. De Pauss. leening is à comptant voor 77 verhandeld, er is echter schier niets in omgegaan. Al de geruchten van onlusten te Rome zijn valsch. De heer *Sebastiani* moet ernstig ziek zijn. Ook schijnt de gisteren door den heer *C. Périer* in de kamer der Pairs betoonde geest-inspanning deszelfs krachten zoodanig te hebben uitgeput, dat men vreest dat hij genoodzaakt zal wezen, zich te doen vervangen. Staande de ongesteldheid van den heer *Sebastiani* is de Raadspresident *C. Périer* met het departement van buitenlandsche zaken belast.

De befaamde *Vidocq* heeft zich aan het hoofd gesteld eener zonderlinge waarborgmaatschappij tegen de gaauwdieverij. Door eene ontegensprekelijke statistiek stelt *Vidocq* vast dat er alle morgen te Parijs 25,000 lieden opstaan zonder bestaanmiddelen voor den eigen dag te hebben. Van dit getal ontfutselen 5000 der meest geschikten ieder ten minsten tien francs daags aan de goede burgerij, het zij door diefstallen of door middel van schurkenstreken. 50,000 francs per dag, 20 millioen in het jaar, valt ten prooi dezer afgerigte gaauwdieven, zonder daarbij te berekenen de som, welke door ondergeschikte dieven ontfutseld wordt. Het geheel bedraagt, volgens *Vidocq*, niet minder dan 40 millioen 's jaars. Van deze 40 millioenen beweert de ex chef der geheime policie dertig te zullen terugleveren, met behulp eener bijzondere brigade door hem zelve te organiseren. Hij verlangt van deze terug bezorgde som zekere te bepalen percenten, en verpligt zich eenen naauwkeurigen staat van den uitslag zijner verrigtingen in te leveren. *Vidocq* zal eerstdaags een appel aan zijne medeburgers in het licht geven, waarin hij zijn menschlievend oogmerk zal ontwikkelen, met uiteenzetting der waarborgen, welke hij zoo ten opzigte zijner bende, als ten opzigte van zich zelve, aanbiedt. Overigens verklaart zich de ex chef der policie, noch voor, noch gedurende het koningschap, eenigerlei deel aan staatkundige vervolgingen te hebben gehad. Op onderscheidene tijden zijn hem tot dit einde de voordeeligste aanbiedingen gedaan, doch tevens steeds door hem afgewezen geworden.

De *Messager des Chambres* zegt een brief, van den 18den uit Rome geschreven, onder de oogen te hebben, volgens welken de volmaaktste rust te Rome en in de staten van den Heiligen Stoel zou heerschen. Gemeld blad houdt derhalve de verontrustende geruchten, die omtrent Rome loopen, voor geheel ongegrond.

Uit Versailles wordt gemeld, dat dezer dagen zich aldaar kenteekenen van ontevredenheid, onder de werklieden, die aan de werken op de wapenplaats bezig zijn, hadden geopenbaard.

De veelvuldige branden in het departement der Meurthe hebben de aandacht der overigheid gewekt. De prefekt heeft bij de maires er op aangedrongen de middelen hem op te geven, die tot wering derzelven in hunne gemeenten bestaan.

Het gerucht loopt hier, dat de Neufschateller insurgent *Bourquin* met 400 man zijner troep door de koningsgezinden gevangen genomen is.

Uit Parma schrijft men, dat de aarts hertogin *Maria Louisa* zich van haar toilet en van eenen grooten spiegel, *Psysche* geheeten, beiden van verguld zilver met versierselen van lapis lazuli en rots-kristal, ontdaan heeft en de opbrengst daarvan aan de armen geschonken heeft.

BELGIE.

BRUSSEL, *den 29 December.* In een', uit Luik, aan ons dagblad *l'Indépendant* geschreven brief wordt de volgende zinsnede gevonden:

„ Wij hebben tot dus verre nog altoos eenige gemeenschap met Maastricht gehad, en, hoezeer de handel op die stad, vooral langs de Maas, sedert vijftien maanden veel verslapt was, zoo werden er toch nog eenige zaken over Tongeren of over Vaels gedaan. Maar, sedert eenige dagen, is alle gemeenschap, niet alleen met Maastricht, maar zelfs met den geheelen regter oever, ten noorden dier stad, afgebroken. De generaal *Dibbets* weigert alen vervoer van goederen in of uit Maastricht en doet alle wagens of voertuig aanhouden, welke den, nabij die stad gelegen, grooten weg langs komen, om zich, van daar, naar Roermonde of naar Venlo te begeven."

Men schrijft ons dagelijks uit Antwerpen, zegt *le Courrier*, om ons de talrijke misbruiken kenbaar te maken, die bij het 5de regement infanterie plaats grijpen, als welks gezondheids staat en krijgstucht in een' zeer slechten toestand zijn, uit oorzaken, die men ons dan ook medeelt, en die wij zullen melden, zoo de minister van oorlog geene maatregelen neemt, om er spoedig in te voorzien.

Wij zullen, zegt de *Lynx*, het volgend jaar 91 millioenen betalen, dat is 11 millioenen meer, dan het voomalig koningrijk der Nederlanden in zijn geheel, toen het eene dubbelde bevolking bevatte, en wij niet ten volle voor de helft in de belastingen deelden, bijgevolg is ons budget bijna 56 millioenen hooger dan het onder dat gouvernement was, welk fiscaliteit ons in den maalstroom eener revolutie gestort heeft. Het is waar, het gouvernement handelde zoo ter kwader trouw, dat de publiciteit bij al deszelfs financiële operatien voorzat, en dat, had een minister tot de vertegenwoordigers der natie de schaamtelooze taal van onzen oorlogs-minister gevoerd, de Koning zulks niet geduld zou hebben.

NEDERLANDEN.

'sGRAVENHAGE, *den 27 December.* De eerste kamer der Staten-Generaal heeft heden het ontwerp van wet nopens de woelingen aangenomen, en het onderzoek der begrooting voor 1832 voortgezet.

Door koninklijk besluit van den 29 December ll., is de heer *van Doorn*, tot dus ver belast ad interim, met de directie van het departement van binnenlandsche zaken, tot minister van dat departement benoemd. Ook zijn door Z. M. onderscheidene promotien tot 1ste en 2de luitenants bij de afdeelingen infanterie gedaan.

Naar men verneemt, moet er weder eene zekere hoeveelheid kampements-benoodigheden worden vervaardigd.

In antwoord op de door de afdeelingen der tweede kamer gemaakte aanmerkingen op de voordragt, wegens de ligting voor de nationale militie van 1832, is van gouvernementswege aangemerkt, dat de regering vermeent, bij de jongste mededeeling aan de Staten-Generaal, van haar verlangen te hebben doen blijken, om de ligtingen van 1826 en 1827 spoedig te kunnen ontslaan; — dat men niet zal besluiten tot het in dienst houden van de ligting van 1827, te gelijk met die van 1832, wanneer de omstandigheden dit niet dringend vorderen.

Bij eene resolutie van Z. Exc. den minister van finantien, van den 2den, is op de vraag: „ Of de aanslagen van gehuwde lieden in de grondlasten, hoezeer ten kohiere op de afzonderlijke namen der beide echtgenooten gebragt, mogen worden vereenigd, om met schatkist-biljetten betaald te worden," een toestemmend antwoord gegeven.

Het ontwerp van wet, betreffende de middelen, zoodanig als het, voor de laatste verandering, in openbare beraadslaging gebragt werd, luidt aldus:

Wij WILLEM, *enz.*

Alzoo wij in overweging hebben genomen, dat de belastingen, ten behoeve van den staat, behooren te worden vastgesteld, in verband met het bedrag der behoeften zoo als die voor 1832 berekend worden, en bepaald zijn bij de wet tot regeling der begrooting voor dat jaar.

Zoo is het, dat wij, den raad van state gehoord, en met gemeen overleg der staten-generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk wij goedvinden en verstaan bij deze:

Art. 1. Ter goedmaking van de uitgaven, begrepen in de begrooting over 1832, zullen voorloopig worden gebezigd:

a. De rijks directe belastingen, de accijnsen en de registratie, en verdere indirecte belastingen op het zegel, de griffie, de hypotheken en de successien, zoo als dezelve thans nog worden geheven, te weten:

1. De *grondlasten* tot *f* 8,427,331 in hoofdsom.
2. De belasting op het *personeel*.
3. Het *patent*.
4. De *accijnsen*, in derzelver wetten zoodanig gewijzigd als noodzakelijk zal worden bevonden, en vermeerderd met eenen nieuwen accijns, op de harde en zachte *zeep*; en
5. Het regt van *registratie* en de verdere *indirecte belastingen*.

b. 1. *Vijf en twintig* opcenten op de hoofdsom der grondbelasting.
2. *Vijf en zeventig* opcenten op de personele belasting.
3. Nog *vijftig* opcenten op het patentregt, met uitzondering van dat van eigenaars, schippers of directie voerenden van binnenschepen, schuiten en vaartuigen, welker aanslagen alleen aan vijf en twintig opcenten zullen zijn onderworpen.
4. *Vijf en twintig* opcenten op de accijnsen; en
5. *Vijf en twintig* opcenten op de indirecte belastingen.

c. De regten op den in-, uit- en doorvoer, het buitenlandsch tonnegeld, de watertollen en de baak- of vuurgelden.

d. Het regt van waarborg op de gouden en zilveren werken, en de opbrengst der posterijen en der loterij.

e. De inkomsten der domeinen van onzen beminden zoon Prins *Frederik* der Nederlanden, overgedragen bij de wet van den 25 Mei 1816 (Staatsblad no. 25.).

f. Eindelijk, de opbrengst van de te verkoopen goederen, buitengewone inkomsten en alle verdere toevallige baten.

Art. 2. Tot aanvulling van de bij het vorig artikel opgenoemde middelen, zullen in den loop van het jaar 1832, voor zoo veel noodig, nadere wettelijke bepalingen worden gemaakt.

Art. 3. Ter voorziening in de buitengewone pensioenen, lijfrenten, en andere afloopende betalingen, voorkomende op den bij deze wet gevoegden staat, zullen worden gebezigd:

a. Eene uitkeering van *een millioen vijf honderd negen en dertig duizend en tachtig gulden zeven en zeventig en een halven cents* (*f* 1,539,080,77½), door het amortisatie-syndikaat aan de schatkist te doen, volgens art. 9 der wet van den 27 December 1822, (Staatsblad no. 59):

b. Eene uitkeering van *vier honderd vijf en twintig duizend gulden* (*f* 425,000), door het amortisatie-syndikaat aan de schatkist te doen, volgens art. 1 der wet van den 5 Junij 1824 (Staatsblad no. 38.)

Van den 29sten. In de op gisteren gehouden zitting van de tweede kamer der Staten-Generaal werd door de centrale afdeeling verslag uitgebragt: 1. wegens de ontwerpen van wet, betreffende de accijnsen op het zout, de suiker, het binnen- en buitenlandsch gedisteleerd en het geslagt, en 2. wegens het ontwerp van wet, betreffende den nieuw te heffen accijns op de zeep. De beraadslagingen over alle die ontwerpen van wet werden aan de orde gesteld onmiddellijk na den afloop van de beraadslagingen over het ontwerp van wet wegens de grondbelasting, en van die over het ontwerp van wet waarbij de middelen worden vastgesteld ter voorziening in de gewone staatsbehoeften voor 1832.

Alvorens de beraadslagingen vervolgens te openen over het ontwerp van wet wegens de grondbelasting, deed de voorzitter nog eene mededeeling van den minister van finantien voorlezen, waarbij, namens Z. M., nog eenige veranderingen in dat ontwerp van wet worden bewilligd, en onder anderen de opcenten op die belasting nog nader van 25 op 20, en de bovendien gevraagde opcenten voor kwade posten van 2½ op 2 verminderd worden.

Na die mededeeling voerde de minister van finantien het eerst het woord, ter nadere toelichting en verdediging van het ontwerp van wet, waarbij hij trachtte te betoogen, dat, bij de aanneming derzelve, men hier te lande geene hoogere grondbelasting dan gedurende 1806 tot 1822 zou betalen; ten slotte de leden vermanende om het algemeen en niet het provinciaal belang in het oog te houden.

De heeren *Dijckmeester*, *Sijpkens*, *Sandberg*, *Luyben*, *Schimmelpenninck*, *van Nagell*, *Hofstede*, *Lemker*, *van Dam van Isselt* en *van Reenen* spraken daarop allen tegen het ontwerp, zoowel in het belang van den daardoor bezwaard wordenden landbouw in het algemeen, als bijzonder ook op grond van het gevaarlijke om de uitkomsten van het kadaster op een vierde der grondbelasting voor het volgende jaar toe te passen, daar men die uitkomsten nog niet ver genoeg gevorderd acht, dezelve als geheel onzeker beschouwt, en daaromtrent vele mislagen hebben plaats gehad.

Voor het ontwerp van wet hebben daarentegen gesproken de heeren *Fockema*, *Cats*, *van Boelens* en *Donker Curtius*, die, hoezeer bezwaren inbrengende tegen de voorgedragene opcenten, de toepassing der uitkomsten van het kadaster als eene eerste vrucht beschouwden van dat werk, en hoopten dat voor 1833 de uitkomsten van het kadaster op het geheel der grondbelasting zullen kunnen toegepast worden.

De zitting werd daarna opgeheven, en de voortzetting dezer beraadslagingen tot den volgenden dag verschoven.

Nog is in deze zitting ingekomen eene boodschap van de eerste kamer, houdende kennisgeving, dat zij zich vereenigd had met het ontwerp van wet betreffende de beteugeling en straffing der woelingen van kwalijkgezinden.

In de op heden gehouden zitting van de tweede kamer der Staten Generaal hebben, bij de voortgezette beraadslagingen over het ontwerp van wet betreffende de grondbelasting, nog het woord gevoerd: de heer *Hinlopen*, die onderscheiden bedenkingen tegen de wet maakte, maar ten slotte verklaarde dat hij nadere inlichtingen van den minister van financien zou afwachten alvorens zijne stem te bepalen. De heer *van Swinderen* oordeelde dat men den geheelen afloop der kadastrale werkzaamheden had behooren af te wachten alvorens aan eene toepassing derzelve op de grondbelast'

te denken, en hij zou daarom tegen de wet stemmen. De heeren *d'Escury*, *de Bordes*, *van Sijtzama*, *Weerts*, en *van Nes* hebben voor de wet gesproken, de gemaakte bedenkingen niet gewigtig genoeg geoordeeld om de wet te verwerpen, en de aanvankelijke toepassing van het kadaster toegejuicht. De heeren *Gockinga* en *de la Court* verklaarden daarentegen in het belang van den landbouw er tegen te zullen stemmen. Ten slotte heeft de minister van financien nog het woord gevoerd tot verdediging der wet, en daarbij te kennen gegeven, dat hij de beraadslaging over dit onderwerp, als weinig geschikt om de onderlinge eenstemmigheid te bevorderen, betreuren moest; dat intusschen het voorgedragene ontwerp slechts ten doel heeft om langzaam, ongevoelig en trapswijze alle gewesten gelijk in de grondlasten te doen dragen.

Het ontwerp van wet daarop aan de stemming onderworpen zijnde, is met 34 tegen 18 stemmen aangenomen. De tegen gestemd hebbenden waren de heeren: *Luyben*, *van Nagell*, *Hofstede*, *de la Court*, *Schimmelpenninck*, *Sandberg*, *Lemker*, *Gockinga*, *van Tuill van Heeze*, *Sypkens*, *Dyckmeester*, *van Randwyck*, *van Meeuwen*, *van Swinderen*, *van Dam*, *van Reenen*, *Cuypers* en *Ingenhousz*.

Van den 31sten. In de zitting van gisteren, zijn de beraadslagingen aangevangen over het ontwerp houdende de middelen tot dekking der uitgaven van 1832, waarover het woord hebben gevoerd, de heeren: *Fockema*, *van Reenen*, *van Dam*, *Sandberg*, *de Bordes*, *van Sijtzama*, *Donker Curtius*, *Op den Hooff*, *Cats*, *de Jonge*, *Luyben*, *van Hemert*, *van Nagell*, *van Welderen Rengers* en *Frets*; zijnde de voortzetting der beraadslagingen bepaald op den avond ten 7 ure. Na derzelver afloop zijn onmiddellijk aan de orde gesteld, de afzonderlijke ontwerpen nopens de accijnsen. (In de avondzitting van heden is de wet tot vaststelling der Middelen met 35 tegen 13 stemmen aangenomen).

Daarna zijn terstond de afzonderlijke ontwerpen nopens de accijnsen aan de orde gesteld.

Het ontwerp op *het zout* is aangenomen met 46 tegen 2 stemmen (die van de heeren *van Reenen* en *Bijleveld*). — Dat op *de suiker* met 46 tegen 3 stemmen (die van de heeren *van Reenen*, *Bijleveld* en *Warin*). — Dat op *het gedisteleerd* is mede aangenomen, zonder discussie, met 47 tegen 2 stemmen (die van de heeren *van Reenen* en *Bijleveld*).

De vergadering is daarna gescheiden tot heden morgen, als wanneer over het ontwerp wegens *de zeep* zal worden beraadslaagd.

Te Harderwijk overleed den 22 dezer, in den ouderdom van bijna 85 jaren, de gewezen hoogleeraar aan de voormalige hoogeschool aldaar, *Bernardus Nieuhoff*, door eenige, vooral wijsgeerige, geschriften bij een aantal onzer landgenooten bekend.

Van regeringswege is thans de briefwisseling medegedeeld, welke tusschen den generaal *Chassé* en den Belgischen bevelhebber van Antwerpen (den kolonel *Buzen*) gevoerd is, wegens de ontmoeting, welke onlangs bij het fort St. Philippe heeft plaats gehad tusschen den luitenant ter zee *Bolken*, die als parlementair aan wal gezonden was, en den Belgischen officier die dezen parlementair en deszelfs sloep heeft doen beschieten. Uit die briefwisseling blijkt, dat de generaal *Chassé* zich terstond op eene waardige wijze beklaagd heeft, dat men genoemden officier, die als parlementair gezonden was, om naar het oogmerk te vernemen der opmetingen, welke van den kant der Belgen bij gemeld fort gedaan werden, gedreigd heeft hem naar Antwerpen weg te voeren, en dat een detachement Belgisch voetvolk, hetwelk in hinderlaag lag, eensklaps een levendig vuur geopend heeft op dien officier en op deszelfs sloep, toen hij met den eenigen matroos, die hem met een wit vaandel vergezelde, naar de sloep terugkeerde.

De majoor *Dubosch* (welke het Belgische detachement kommandeerde) heeft ter zijner verontschuldiging aangevoerd, dat de Hollandsche officier te kennen had gegeven, dat hij mede naar Antwerpen wilde gaan, ten einde aldaar de begeerde inlichtingen te vragen, doch dat hij, bij zijne sloep gekomen zijnde, daarin poogde te springen; — dat hij (*Dubosch*) zulks trachtte te beletten, doch dat toen de matroos, die het witte vaandel droeg, hem eenen zoo hevigen vuistslag gegeven heeft, dat hij genoopt was den Hollandschen officier los te laten, — en dat hij daarop zijne wacht te hulp heeft geroepen, en op de sloep heeft doen schieten.

De generaal *Chassé* heeft den Belgischen bevelhebber herinnerd, dat hij alle werken op de oevers der Schelde, welke tegen zijne gemeenschap of tegen die der stations op de Schelde gerigt zijn, zoude beschouwen als daden van vijandelijkheid, welke aanleiding zouden geven tot het sluiten der Schelde, en tot eene botsing tusschen het kasteel en de stad Antwerpen.

De opstand in het Luxemburgsche is in de vergadering der Belgische gedeputeerden ter sprake gekomen. De heer *Hoffschmidt* heeft verzekerd, dat het korps vrijwilligers reeds tot 400 is aangegroeid, en dagelijks versterking bekomt. De Belgische ministers hebben aangekondigd, dat er maatregelen waren genomen, om die bewegingen te onderdrukken. Zij hebben er bijgevoegd, dat men tot nog toe in Limburg geene teekenen van misnoegen heeft bespeurd.

Uit de proclamatie van den Belgischen gouverneur voor Luxemburg blijkt, dat verscheidene geestelijken zich aan de zijde van Koning *Willem*, als groothertog van Luxemburg, hebben gevoegd, en hunne leeken hebben aangemoedigd, om dit hun voorbeeld te volgen. — Bij de eerste gevechten is een districts-commissaris *Morran* genaamd, gesneuveld, en, de zoon van den bekenden *Thorn*, zoo men zegt, gekwetst.

Het *Journal de Luxembourg* van den 24 dezer bevat het volgende artikel: „ Wij maken heden de akten bekend, welke het comité der vrienden van de wettelijke orde, te Hollerich gevestigd, door de provincie verspreid heeft, om deszelfs oprigting, het oogmerk van deszelfs werkzaamheden, en het doeleinde hetwelk het zich voorstelt te bereiken te doen kennen, en hetwelk geen ander is, dan de verwijdering van het bewind der muiters, en de herstelling der wettige gezagvoering van den Koning, Groot-Hertog van Luxemburg.

„ De eerste verrigtingen van het comité schijnen bestaan te hebben, aan het korps vrijwilligers, over welke hetzelve aan den heer *Wauthier* het opperbevel heeft toebetrouwd, eene volledige en regelmatige inrigting te geven. Met ieder oogenblik versterkt zich dit korps, en het telt in zijne gelederen burgers die hunne beroepsbetrekkingen, hunne ambten, hunne eigendommen hebben verlaten om mede te werken tot de uitkomst die verkregen moet worden; eene uitkomst die met er daad patriottisch is, dewijl zij bestaat, in aan het land deszelfs nationaliteit te hergeven, en den berokkenaars der onlusten deze prooi te ontweldigen, op welke zij sedert een jaar zoo vel gebeten zijn.

„ In al de dorpen, welke dit korps heeft bezocht, zijn op hetzelfde oogenblik de kleuren van den Souverein en van het Land gelijkelijk ontrold geworden; en wapperen thans de oranje-banier en de Luxemburgsche vlag. De vrede en de orde, van welke die verbroederde vanen de zinnebeelden zijn, hebben aller harten bemoedigd; de hoop, om, na zoo vele maanden rampspoeds, uit eenen steeds hagchelijk onzekeren en onverdragelijken toestand gered te worden, heeft alle gemoederen ééne enkele gedachte doen omvatten; de eenige heilzame, eeniglijk bestaanbare gedachte, namelijk, dat het onmogelijk is te leven te midden van regeringloosheid, en van den chaos welken de revolutie over het land heeft uitgeworpen om van hetzelve een verblijf van onheil, verworpenheid en verdierlijking te maken.

„ Gisteren avond zijn een tiental manschappen, zoo gendarmen als douaniers en volontairen, van het te Hesperange zich gevormd hebbende korps, te Hollerich komen post vatten. Zij hadden hunnen intrek genomen bij den heer *Feller*, Oud Burgemeester. Omstreeks ten 2 ure in den ochtend, worden zij gewekt door geweerschoten en een geschreeuw in het dorp. Zij plaatsen zich gewapend aan de vensters, en zien eene troep, insgelijks gewapende lieden voorbij trekken. Op den aanroep: „ *Halte là! qui vive!* „ antwoordden die manschappen: „ *Belges!* „ en vlugtten met eene snelheid dat het zelfs niet zoude mogelijk geweest zijn op hen te schieten. De bij *Feller* vernachtende troep loopt het dorp in, en vindt twee manschappen dood, de een op de trappen der kerk, de andere daar naast, uitgestrekt.

„ Deze narigt kan als volkomen juist worden aangenomen, daar dezelve ons van zich bij het voorval tegenwoordig bevonden hebbende ooggetuigen is toegekomen. Sedert heeft men vernomen dat van de beide gedoodden de een majoor en de ander kapitein der burgerwachters waren. Men vermoedt dat de Belgen onderling getwist en elkander doodgeschoten hebben.

Voorts bevat nog het *Journal de Luxembourg* drie proclamatien, geteekend door het comité der vrienden van de wettige orde, de baron de *Prel*, de baron *Auguste* de *Tornaco* en *Eghanus*.

Mémorial Belge: Dit blad deelt het volgende uittreksel mede, uit eenen brief van Arlon, gedagt. 26 dezer: „ Met leedwezen moet ik u berigten dat de voortgang en der revolutionaire insurrectie ieder oogenblik van meer gewigt worden, zijnde reeds de gansche gemeenschap van Arlon met het meerderdeel der Duitsche kantons afgescheiden; kortom dat mij verslag wordt gedaan dat het comité-directeur verscheidene benoemingen heeft gedaan, onder anderen die van ontvanger der registratie te Mersch en Bettembourg. Het hierbij gevoegde Nommer van het Journal de Luxembourg, ofschoon in den geest der partij geschreven, zal u van de ware toedragt der zaken onderrigten, en van de dringende noodzakelijkheid dat het gouvernement krachtdadiglijk deze provincie te hulp kome, indien het dezelve wil behouden; of het zal anders, binnen weinige dagen, daartoe te laat zijn.

„ De Hollandsche gendarmerie heeft zich meester gemaakt van de papieren van den Inspecteur *Malle*, te Eich, van den ontvanger der registratie te Walferdange, van den ontvanger der belastingen te Niederauwen, enz. enz."

In een' brief, door een voornaam Londensch handelhuis geschreven, wordt als stellig gemeld, dat Keizer *Nicolaas* niet alleen de ratificatie van het tractaat van 15 November weigert, maar bepaaldelijk vordert, dat onzen Koning eene regtmatige schadevergoeding gegeven worde, voor de gewesten, die door oproer en verraad, zich aan zijn wettig gezag hebben onttrokken. Onder deze schadevergoeding was, onder anderen, begrepen de teruggave der vroeger, bij de vereeniging van Belgie, daarvoor aan Engeland afgestane kolonien: Demerarij, Essequebo en de Kaap de Goede Hoop. Gedachte brief hield ook verder, even als zulks van elders reeds is gemeld geworden, dat, zoo de conferentie in dezen voorslag geen genoegen nam, de Russische Keizer alsdan de terugkeering van Belgie onder den scepter der Nassaus vorderde, met in acht neming alleen eener afzonderlijke administratie. Deze nota zou in stellige en nadrukkelijke bewoordingen vervat en de heer *Nesselrode* belast geweest zijn haar aan de conferentie mede te deelen.

Uit eene Engelsche opgave blijkt, dat Engeland eene somma van 4,803 805 ponden sterling tot het aanleggen der vestingen in Belgie heeft toegebragt, te weten: een millioen als schadeloosstelling voor Zweden voor den afstand van deszelfs kolonien; omtrent twee millioenen regtstreeks voor de vestingwerken en het overige voor de renten en amortisatie der in Holland genegotieerde Russische schuld.

MENGELWERK.

DE HISTORIE DER COURANTEN.

SLOT DER EERSTE AFDEELING.

Die timmert aen den wegh
En schrijft voor 't algemeyn,
Sal staeg voor alleman
Een steen des aenstoots seyn.

DE NEDERLANDEN.

Van eene der beste Couranten, de goeden niet te na gesproken, moet ik thans met betrekking tot derzelver oorsprong een enkel woord gewagen, waartoe ik ook weder door gunstige mededeeling der heeren Uitgevers ben in staat gesteld. Het is de *Haarlemmer-Courant* waarvan, onder vele goede getuigenissen, ook onze landgenoot STYL in zijnen tijd getuigde, dat dit een kapitaal blad was, en hij het in den goeden stijl schrijven van deze Courant beschouwde, als eene der medewerkende oorzaken van den bloei onzer Letterkunde en verbeterde schrijfwijze.

Het navolgende werd mij kennelijk:

De verzameling der Couranten, ten Kantore der Heeren *Joh. Enschedé en Zonen* te Haarlem voorhanden, begint met den 19 Mei 1665 — Deze oudste aldaar aanwezige Couranten zijn gedrukt in klein folio met eene letter van het brevier corpus of daaromtrent, en bevatten door elkander de Duitsche en Romeinsche lettersoort. Elke Courant bestaat, gelijk de oude Amsterdamsche Couranten, ook uit een half vel papier, bedrukt in twee kolommen op elke bladzijde, voerende een drieledig wapen, dat der Stad, namelijk, het wapen van den Uitgever *Abraham Kasteleijn* en deszelfs naamcijfer. De *gewone* dagen der uitgifte waren de Dingsdagen en Zaturdagen, terwijl de Dingsdagsche den titel voerde van *Extraordinaris Courant*. Het blijkt echter niet, dat er immer een dergelijk buitengewoon nommer heeft ontbroken. De inhoud bestond uit Nieuwstijdingen en eenige weinige aankondigingen. — De oudste dezer Couranten is nommer 19, en dus van de 19de week des jaars 1665 (want de gewone en buitengewone Couranten voerden een en hetzelfde nommer). Het lijdt alzoo geen twijfel of reeds in den aanvang van dat jaar heeft het weekblad bestaan, dan of het voor den jare 1665 is uitgegeven is wel waarschijnlijk, doch met geene genoegzame zekerheid gebleken. — Tot in den jare 1737 is de Haarlemmer-Courant in het licht gegeven ten name van *Abraham Kasteleijn*, hoewel het eigendom sedert 1665 aan onderscheidene personen moet zijn overgegaan, en met den 9 Julij van 1737 is dezelve het eigendom geworden van de heeren *Isaäc* en *Johannes Enschedé*, Overgrootvader en Grootvader van de tegenwoordige Eigenaren onder de firma van *Johannes Enschedé en Zonen.*

Van den jare 1665 tot December 1811 is die Courant regelmatig en onafgebroken drie malen 's weeks in 't licht verschenen, bevattende de nieuwstijdingen van den dag, en aankondigingen. Omtrent 1780 is de stoffe somwijlen zoo menigvuldig geweest, dat men van tijd tot tijd een geheel vel druks heeft beginnen uit te geven, en sedert 1795 had dit bijna altoos plaats. Met 1794 is men begonnen met aankondigingen van Geboorten, Huwelijken en Sterfgevallen, welk gebruik spoedig eene algemeene mode werd en gelijk bekend is tot den huidigen dag bleef, zoo dat deze mode eene uitzondering op den regel is — Den 1 December 1811, merkwaardig jaar der Fransche dwingelandij, kwam de Napoleontische Satelliet, des Keizers wreedsten Land en Bloedvoogd, de God- en mensch onteerende de Celles met een bevelschrift van zijnen reeds tuimelenden Opperheer, en verbood, met vele nuttige voortbrengsels van de drukpers, ook dit waardig Dagblad, hetwelk, na van het staatkundige bovenkleed ontdaan te zijn, in het negligé eens Advertentieblads weder te voorschijn trad.

Tot 16 November 1813, wonderjaar der verlossing, bleef het in dien tooi, maar toen, hoewel Haarlem nog door Fransche troepen bezet en bewaakt werd, had het Blad zich den 18 November weder in een politisch-diplomatisch Zondagspak gestoken, en was zoo welkom onder de Courantenlezers, als de omwenteling zelve aan de naar verademing hijgende Nederlanders. Van den jare 1665 tot op den huidigen dag heeft zij haren doopnaam behouden van OPREGTE HAARLEMSCHE COURANT.

Hoezeer wij bij de vorige dagbladen in alle Landen slechts derzelver oorsprong hebben nagegaan en hare uitbreiding, duur en bestaan, of ondergang en verdwijning van dit aardsch tooneel tot een volgend hoofdstuk hebbend bewaard, kon ik echter niet nalaten betrekkelijk dit belangrijk, echt Vaderlandsch Blad den geheelen loop hoofdzakelijk aan te stippen.

In 1666 heeft er een Rotterdamsch Nieuwsblad bestaan met het wapen der stad onder den titel van *Rotterdamsche Zee- en Posttijding*, bij *Johannes Naeranus.* — Van vroeger bladen vond ik geene narigten.

Onder de wereldberoemde Couranten behoorde de *Fransche Leydsche Courant*, geschreven door ETIENNE LUZAC, Oom van JOAN LUZAC, die hem daarin behulpzaam was. Onder zijne handen werd dit papier beroemd, en, ik zou haast durven zeggen, door de geheele wereld gelezen, te Konstantinopel niet uitgezonderd. — Haar invloed op de begrippen der menschen was oneindig groot, en den Courantenschrijver LUZAC werd door Washington, het Congres van Amerika, den wijzen Wetgever van Toscane, Keizer Leopold, en door de Hoven van Polen en Pruisen groote eer bewezen en geschenken gezonden. — De Fransche omwenteling met alle hare groote daden en afzigtige gruwelen, het jaar 1794 enz., enz., vernietigde dit product. — Men kan hier van breedere narigten vinden *in de Geschiedenis der Letteren en Wetenschappen van Professor van Kampen*, (II, 559) alsmede bij MURHARDS *Tafereelen van Konstantinopolen* (Nederl. vert. I 72).

Maar hoe is het nu wel in Friesland met de Couranten gelegen?

Dit kunnen wij toch maar zoo stilzwijgend niet voorbijgaan, te minder daar het in 't Mengelwerk van de Leeuwarder Courant voor de Friezen geschreven, handelende over Dagbladen, zeer te huis behoort. — Ik wilde er wel eenen Frieschen Ridder om geven, dat mij de zaak eens regt bekend werd gemaakt, want hier verzeil ik weder, zoo als meermalen, tusschen klip en draaikolk door, en weet niet werwaards ik den boeg zal wenden om niet te stooten of te zinken. Geleerde koppen, stevige verstanden hebben hier den twistappel opgeworpen, en wij zijn helaas te bekrompen van geest, te klein van oordeel en te arm aan kunde, om die moeijelijke zaak te beslissen. — Hoor dan, mijne Lezers, wat ik U uit het hoofd en brein van anderen kan mededeelen.

De heer HALBERTSMA van Deventer, een Fries van den echten stempel, plaatste in de Letteroefeningen van October 1822, No. XII, een stuk: *de ontwikkeling der gronden van mijn gevoelen nopens een paar regels uit* GIJSBERT JAPIKS. Daarin komt voor de plaats, uit diens *Friesche Rijmlerye*, (nieuwe uitgave van EPKEMA I D. p. 89.) in het tweede couplet van het gedicht: *Op 't oonfrädigjen fen Friesldus Schijd schrieuw aemt, fen* S. A. GABBEMA *oon* HINDRICK RINTSES:

— Gabbema iz komme to
't Friesch Schijd schrieuw aemte'; y kinne 't lezze
Ijn 't leaf fen Ljeauwerd. — — —

welke plaats de Heer HALBERTSMA verklaart:

„ *Gabbema is bevorderd tot het ambt van Vrieslands Geschiedschrijver; gij kunt* „ *het lezen in de Leeuwarder Courant.*"

Is nu deze vertaling goed, dan zou het bewezen zijn dat in den jare 1659 eene Leeuwarder Courant bestaan had en *Hendrik Rintjes* daar van de Drukker en Uitgever te Leeuwarden geweest is. Dan de geleerde Professor E. WASSENBERGH was niet van dit gevoelen, dat in het door hem steeds gebezigd Exemplaar van G. JAPIKS

met eigenhand ter aangehaalder plaatse eene kanteekening is gezet, dat met *'t Leaf fen Ljeauwerd* bedoeld werd GABBEMA's *Verhaal van Leeuwarden.*

Dit wordt echter weder door deskundige en getrouwe beoefenaars der Friesche taal op krachtige gronden wederlegd, tredende in het gevoelen van den heer *Halbertsma.* Het was niet ongevallig, ja zelfs pligtmatig geweest, dat deze schrijver in zijne vermelding van Hendrik Rintjes Bedrijf (*p.* 378, *II Stuk van de Hulde aan* G. JAPIKS) er een woordje over gesproken had. Bij den Heer EPKEMA is het steeds twijfelachtig gebleven, willende niet beslissen, zonder dat het van elders blijke, dat deze plaats voldoende zij tot een geschiedkundig bewijs, dat er destijds eene Courant bestaan hebbe. — Wij zouden te breedvoerig worden met al het voor en tegen, in eene briefwisseling ontwikkeld, hier aan te voeren, dit zal welligt bij eene andere gelegenheid beter te pas komen. —

Dit is dan het eenige, wat men, zoo ver ten minsten mij bekend, over eene bestaan hebbende Friesche Courant van den ouden tijd vind aangeteekend.

Met zekerheid kunnen wij van eene later Leeuwarder Courant spreken, want deze ligt voor mij en draagt ten opschrift:

LEEUWARDER *Saturdagsche Courant.* Ao. 1752. No. I. Zij is voorzien van het Stads-wapen en gedrukt in klein quarto in twee kolommen bij ABRAHAM FERWERDA in de Peperstraat, den 29 Julij 1752. Daarin wordt berigt dat deze Courant wekelijks zal uitgegeven en *volgens een bijzonder en nieuw plan geformeert worden.* Men zal dezelve meer en meer verbeteren en tot de uiterste volmaaktheid trachten te brengen. — Zij bevat Staatkundig Nieuws en Aankondigingen van verkoopingen enz.; benevens eenig mengelwerk onder den titel: *Bijzonderheden*, ook *Gedachten over Nederlands Koophandel*, *Ongelukken* en andere Gebeurtenissen. Dit blad werd uitgegeven niet alleen in de Friesche, maar ook in de Steden van andere Gewesten, en heeft veel bijval gevonden. — Van het jaar 1752 tot heden is die Courant onder verschillende eigenaars en vormen vervolgd geworden. — Hoezeer derzelver geschiedenis ook haar eigenaardigs heeft, achten wij echter genoeg van haren oorsprong en bestaan gezegd te hebben.

Zoo zijn wij dan langzamerhand tot het einde gevorderd onzer Couranten-Historie, wat den oorsprong der verschillende Dagbladen in de meeste Europesche Landen betreft. Onze tweede Afdeeling moet bevatten derzelver *voortgang*, *verbreiding*, *geboorte en sterfte van die van lateren tijd* en eindelijk *een volledig statistiek van de tegenwoordige Couranten-wereld.* In de derde en laatste Afdeeling zullen wij ons alleen bezig houden met een getrouw verhaal in den geschiedkundig-wijsgeerigen vorm, verkondigende *wat al* GOEDS, maar ook welk een oceaan *vol* KWAADS dat Couranten-Fabrijk heeft gebrouwen.

Daar echter deze zeer moeijelijke arbeid niet als een legerpaard zoo maar uit den vuist kan worden beslagen, zullen wij van lieverlede daarmede voortgaan en het volgend stuk stellig niet eerder plaatsen voor dat het gereed is.

Bij eene nadere gelegenheid zullen wij echter het beloofde *Resumé* of *Kort Overzigt* geven.

VERSCHEIDENHEDEN.

TAAL.

IETS OVER DE WOORDEN STIEFVADER EN STIEFMOEDER.

Wanneer men ten aanzien dezer woorden het Etymologicum van VAN KIEL (KILIAAN) opslaat, vindt men er:

stief-moeder. Nouerca: *fortè q. d.* rigida aut saeua mater: *nempe à rigore in priuignum aut priuignam. vnde epitheta*, injusta, saeua, immitis, cruda, nouercae propria. Germ. stieffmuter: Sax. steffmoder: Ang. stepmother.

D. i. — misschien als of men zeide: eene strenge of wreede moeder, te weten wegens hare strengheid tegen voorzoon of voordochter; vanwaar de bijwoorden, onregtvaardig, wreed, onverzachtbaar, raauw, aan het woord stiefmoeder eigen zijn. Hoogd. stieffmuter Saks. steffmoder; Eng. stepmother.

En even zoo:

stief-vader. Vitricus. *q. d.* rigidus aut immitis pater. — Als of men zeide: een strenge en onverzachtbare vader.

Even zoo TEN KATE, in zijne *Eerste proeve van geregelde afleiding*, *in* STIJV of STIJF, in de beteekenis van *rigidus*, *durus*, *obstinatus*, *streng*, *hard*, *onverzetlijk*, die van dit woord *stijf* stiefvader en stiefmoeder afleidt, echter wat zachter als VAN KIEL spreekt, wanneer hij zegt: „'T is wel waer, dat het gemeene menschelijke gebrek, namelijk eensdeels de onkunde, en anderdeels de onmatige drift van eigen belang, doorgaends een wederzijds vooroordeel, hardigheid, en onmin baert tusschen aengehouwde kinderen en ouders, waerop het versje van *Virgilius* zinnespeelt, als hy zeit, *est mihi namque domi pater et injusta Noverca* (ik heb t'huis eenen vader en eene onregtvaardige stiefmoeder); egter twijfel ik, of dit STIEF niet alzoo min van *de strakke styvigheid*, als wel van *'t stevig ondersteunen van 't huishouden* ontleent zy geweest, vermits de ouderen doorgaends zulk een als het ware oogmerk voorwenden, wanneer ze, in 't ondergaen van een tweede houwelijk, zig ten opzigte hunner voorkinders willen verantwoorden."

Nog zachter WEILAND, in zijn *Nederduitsch taalkundig Woordenboek*, zeggende: „Eene tweede moeder, welke iemand verkrijgt, wanneer zijn vader de plaats van deszelfs overledene moeder door eene andere vrouw vervult: *zij was eene goede stiefmoeder voor ons.* (NB.) Oneigenlijk, eene *harde* moeder. „Hij voegt er bij:" Vries. *moike*, moeije; gelijk als een stiefvader daar *omke* heet."

Uit dit laatste zou men meenen mogen, dat de woorden *stiefvader* en *stiefmoeder* in de Friesche Landtaal niet bekend waren. Dit is echter niet het geval. Bij GIJSBERT JAPICX vindt men daarvoor *Stiemmoar*, en daarbij merkt onze onwaardeerbare EPKEMA op, dat dit voor *stiep-moar* is, gelijk men dan ook *stiep-fader* en *stiepmoder* in de Oude Friesche Wetten vindt. Tevens haalt hij den kundigen IJPEY aan, in zijne *Geschiedenis der Nederlandsche tale*, *bl.* 232, *aant.*, die dan ook *stiepsoon* aanhaalt uit zekeren brief bij WINSEMIUS in zijne Kronijk, en *stijpzoon* uit WINSEMIUS zelven, en bewijst dat *stijpzoon* of beter nog *stiepzoon*, *stiepvader* en *stiepmoeder* de echte spellingen der woorden *stiefzoon*, *stiefvader* en *stiefmoeder* zijn, en dat dit *stiep* in den grond niets anders beteekent dan in de plaats treding. — Wij zouden zeggen niets anders dan ons *stap*, *steop*, van het A. S. *stow*, d. i. *plaats.* En deze afleiding wordt, zoowel als de Friesche spelling, bevestigd door het Engelsche *step* in *step father* enz. want *step* beteekent *stap*, *voetstap*, *trede*, *gang*, en niet *stijf* of *streng*, dat in die taal *stiff* en *strong* heet.

't Is alzoo duidelijk dat er in de benamingen van *stiefvader* en *stiefmoeder* op zichzelve niets hatelijks gelegen is, als sommigen nog (maar ten onregte) wanen.

NEDERDUITSCHE OORSPRONG VAN HET FRANSCHE WOORD BIVOUAC.

Wij vinden bij *Witsen Geysbeek* in zijn Apollineum, III, 169, 170, het volgende: „Wat dit woord beteekent weten eenige duizenden zoo Nederlanders als Franschen, doch dat het een bedorven Nederduitsch woord is weten zeker weinigen; en ik wist het ook niet, voor ik toevallig MÉNAGES *Dictionnaire Etymologique* opsloeg, en aldaar vond:

„BIWACHT, Garde extraordinaire qu'on fait la nuit pour la sûreté d'un camp.
„C'est un mot Allemand (*), composé de *bij*, qui signifie *auprès*, et de *wacht*,
„qui signifie *le Guet de nuit*, etc."

De Franschen spraken natuurlijk dit woord *biwak* uit, en spelden het nog barbaarscher *bivouac*; eindelijk leverde hetzelve een' krijgsterm, en zelfs het werkwoord *bivouacquer.* Ik heb eens ons „kan niet verstaan, citoyen!" Van 1795, georthographieerd gezien in eene gedrukte Fransche tooneelbrochure: *Canifourchton.* Hoe ligt kan over eene eeuw dit woord ook in de Fransche taal van eene bepaalde beteekenis en deszelfs etymologie zeer moeijelijk worden.

Dat het woord *bivouac* ons Nederduitsch *bijwacht* is, is ook reeds opgemerkt geworden door den taalkundigen Luitenant-Kolonel F. BURMAN, in zijne *Nieuwe aenmerkingen de Nederduitsche tael aengaende*, Utrecht en Amst. 1761, kl. 8vo, bl. 33.

JAAR, JADDER.

Het eerstgemelde woord is niet anders dan eene afkorting bij zamentrekking van het tweede, en moest eigenlijk *jaër* geschreven worden, zoo als men, nog voor weinige jaren, alle soortgelijke zamentrekkingen plag te doen. *Het jadder* is een Nederduitsch en geen bij uitsluiting Friesch woord. Men vindt het (onder anderen) bij VONDEL, gelijk OUTHOF OP HOOGSTRATENS *Naamlijst der zelfstandige Naamwoorden* heeft aangeteekend; ook bij ANTONIDES in zijnen *Ystroom*, *bl.* 120, zeggende:

de vette Koe
van Hollant, bloet en vleesch ten *jadders* uitgemolken.

BILDERDIJK, in zijne *Geslachtlijst*, wil het dat hetzelfde woord met *edder* of *uier* zij hetgeen in zijnen oorsprong een met *uier* is en *voeder* beteekent; zie zijne *Verhandeling over de Geslachten*, *bl.* 229 *en* 230; doch in het gebruik duidt het de mam der koeijen aan, aan welke de *uur* of *uier* (het eerste is weder eene zamentrekking van het laatste,) zich bevindt. Men zie ook WASSENBERGH in zijn *Idioticon*, en WEILAND in zijn *Nederduitsch Taalkundig Woordenboek*, die de verkorting *jaar* in *Groningen* te huis brengt, en er bijvoegt dat, wanneer het beest geslacht en het jadder er afgesneden is men het aldaar *jidder* heet, Nedersaksisch *jidder*, *gidder*, door insmelting (zamentrekking) *het gier* in *Gelderland*, hetwelk men dus ook (met het teeken van afkorting) *giër* schrijven moest.

v. H.

(*) De meeste Franschen noemen het Hoog- en Nederduitsch zonder onderscheid *Allemand.*

Prijzen der Granen te Leeuwarden, Vrijdag den 30 December 1831:

De In- en Uitlandsche Rogge en Tarwe; Rogge *f* 197 : 25 het Last. — Tarwe 10 : 58 de Mudde.

De Boter *f* 31 : 50.

PRIJSCOURANT DER EFFECTEN.

AMSTERDAM, DEN 31 DECEMBER 1831.

NEDERLANDEN.					Gebl
Werkel. Schuld...	2½ pct.	41	41¼	41¼	
Uitgestelde dito.........		15/16	1 1/16	1	
Kansbiljetten..........	*f*	16	15½	16⅛	
Stellen van uitgel. dito . -					
Amort. Syndicaat	4½ pct.	66¾	67¼	66⅞	
———	3½ »	53¾	54		
Domein Losrenten.	2½ »				
Handel-Maatsch...	4½ »	76⅞	77¼	77	
Schatkistbiljetten..	6 »	92¾	93¼	93¼	
———	100..		93½	94	
———	50....		95½	96	
Oorlogs-Lasten....	5 pct.	79¼	80	79⅝	
Leening 1831.....	6 »	88¼	89	88½	
Renversalen..........	*f*				
FRANKRIJK.					
Inschr. op 't Grootb.	3 pct.	68½	69¼	68⅞	
Certificaten van dito	3 »				
RUSLAND.					
Bij *Hope & Comp.*	5 »	92	92½	92¼	
Negotiatie 1828....	5 »	92¼	93	92½	
Inschr. op 't Grootb.	6 »	57	57¼	57½	
Certificaten van dito	6 »				
Cert. dito Hamb. Ad.	5 »				
Dito te Londen gen.	5 »				
PRUISSEN.					
In Londen genegot.	5 »				
Idem, ade Ligting	5 »				

SPANJE.					Gebl
Amsterd. Perpetuel	5 pct.	48	48½	48¼	
Id. te Parijs en Lond.	5 »				
Uitgestelde........	5 »	7⅛	7⅛	7¼	
Renten Perpetuel..	3 »	30¼	30¼	30⅜	
POLEN.					
Loten................	*f*				
OOSTENRIJK.					
Weener-Bank....	5 pct.	86½	86¼		
Dito	4 »				
Certificaten.......	2½ »				
Metalliek.........	5 »	83	83½	83¼	
Dito te Lond. gen.	5 »				
Dito.............	2½ »				
Bank-Actien......	3 »				
Aand. *f* 100 bij *Rotsh.*					
Dito - 250 dito...	4 pct.	388	392	390	
NAPELS.					
Certific. bij *L. & B.*	5 »				
Idem Administratie	5 »	72⅞	73⅛	73⅛	
Dito te Lond. gen.	5 »				
DENEMARKEN.					
Negot. in Londen	5 »				
ENGELAND.					
Geconsolideerde...	5 »	84	84¼		
GRIEKENLAND.					
Te Londen.......	5 »				

LETTERKUNDIG BERIGT.

₊ De grootste Dichter van Nederland, BILDERDIJK, is niet meer: bij stierf; maar leeft in zijne werken voort. — Al wat aan die werken uit 's grooten mans nalatenschap kan worden toegevoegd, zal voorzeker den vereerder van den overledene en den minnaar der Vaderlandsche Poëzij hoogst welkom zijn. De ondergeteekende is zoo gelukkig van het Letterlievend Publiek twee voortreffelijke kunstgewrochten te kunnen aanbieden, die tot heden toe het licht niet zagen. Het NICOTIAANSCHE KRUID, een leerdicht, hetwelk gerustelijk als een' *zevenden* zang tot het meesterstuk van BILDERDIJK, *de Ziekte der Geleerden*, mag worden aangemerkt, en het UITZIGT OP MIJN DOOD, waarin de vereeuwigde Dichter, zoo wel in gloeijende verzen, als in uitvoerige aanteekeningen een belangrijk tafereel ophangt van zijn inwendig en uitwendig Dichterlijk en Christelijk leven. Deze twee gedichten zullen met elkander worden uitgegeven, terwijl de Heer *A. van der Hoop, Jr.*, zich wel heeft willen leenen tot de bezorging dezer uitgave, en het vervaardigen van een Voorberigt, een kort levensverhaal bevattende van den onvergetelijken Dichter, benevens een beknopt verslag van zijne merkwaardigste voortbrengselen in het vak der Poëzij en Wijsbegeerte. Het werkjen zal omtrent zes vellen druks beslaan, in groot octavo fraai worden uitgevoerd, en bij inteekening verkrijgbaar wezen tot *f* 1 : 40. — Van heden aan is deze inteekening opengesteld bij de voornaamste Boekhandelaren van Oud Nederland tot den laatsten Februarij 1832.

A. F. H. SMIT.

Rotterdam, den 27 December 1831.

GRIETMAN EN ASSESSOREN VAN BARRADEEL, convoceren mits deze, ten verzoeke van Kerkvoogden, de Hervormde Floreenpligtigen van Wijnaldum, tegen Zaturdag den 7 Januarij 1832, des voormiddags ten 11 ure, ten einde de Kerkvoogden genoemd, mogen worden geautoriseerd:

1°. Ter belegging van een aanstaand in te komen Kapitaal, en

2°. Om te beslissen tot de finale verhuring van de Kerkeplaats aldaar.

Minnertsga, *Grietman en Assessoren voornoemd,*
den 24 December 1831. SIXMA VAN HEEMSTRA.

Ter ordonnantie van dezelven,
P. STEENSMA, *Secretaris ad interim.*

GRIETMAN EN ASSESSOREN VAN OOSTDONGERADEEL, roepen mits deze ten verzoeke der Kerkvoogden op: de Hervormde Floreenpligtigen van den dorpe Nijkerk, om te compareren in hunne Dorpskerk op Dingsdag den 10 Januarij 1832, des voormiddags ten 11 ure, ten einde alsdan:

1. Op te nemen en na welbevinding te sluiten de Rekening en Verantwoording der Kerkelijke Administratie wegens de dienst van den jare 1830.
2. Vast te stellen de door Kerkvoogden opgemaakten Staat van Begrooting in ontvang en uitgaaf voor den jare 1832, en
3. Een nieuwen Kerkvoogd te stemmen in de plaats van den op den 1 Januarij 1832 afgaande. *Ter ordonnantie van Grietman en Assessoren voornoemd,*

F. WITTEVEEN.

De Notaris N. MEIJER, te Bolsward, zal publiek, bij verhoogeld, presenteren te verkoopen:

Eene uitmuntende en zeer vruchtbare ZATHE en LANDEN, met HUIZINGE en HORNLEGER cum annexis, gekwoteerd letter W, no. 5, staande en gelegen onder het behoor van den dorpe Wolsum, bij *Frederik Zondermann* en anderen in gebruik, groot volgens kadastrale meting 20 bunder 78 v. roede en 60 v. el Greidland, en zulks in 7 perceelen; breeder bij Biljetten gespecificeerd; St. Petri en den 12 Mei 1832 vrij te aanvaarden.

Wie hieraan gading maken, komen op Donderdag den 5 Januarij 1832 bij de finale adjudicatie, des namiddags ten 3 ure, ten huize van *W. H. Wijbes*, in het Logement den Wijnberg te Bolsward; zijnde de Verkoop-Voorwaarden intusschen te vernemen ten Kantore van bovengenoemden Notaris.

De Notaris WAUBERT DE PUISEAU, in de Lemmer, zal, op Zaturdagen den 7 en 21 Januarij 1832, telkens des namiddags ten 5 ure precies, ten huize van den Logementhouder *H. Le Heux*, in den Wildeman, aldaar, bij strijk en verhooggeld, in het openbaar presenteren te verkoopen:

1. Ongeveer 8 bunder en ruim 81 v. roede zoo vergraven als onvergraven KLIJNLAND, gelegen onder Oosterzee, en aldaar belast met 6 floreen; met den MOLEN, twee TURFMAKERS- en TREKKERSTENTEN en GEREEDSCHAPPEN.
2. Twee akkers groot ongeveer 1 bunder 65 v. roede zoo vergraven als onvergraven DITO, met eene HOOPSTEDE, gelegen onder Echten, en belast met 1 floreen 2 stuivers.
3. De NATTEVEEN van ongeveer 1 bunder 65 v. roede, gelegen onder Oosterzee.
4. Acht hoopen TURF, staande op de Hoopstede van Jr. *van Andringa de Kempenaer*, aan de Meer onder Echten, en eenige stalen DITO in den Polder en in het Land van den Heer *C. Sleeswijk*, aldaar; de hoopen in acht en de stalen in twee perceelen.

Men vervoege zich tot het bekomen van nadere inlichtingen bij HENDRIK KEMPE, Turfmaker te Echten, terwijl de Verkoops-Voorwaarden te vernemen zijn bij den Heer J. ALBARDA GERLSMA, Secretaris te Koudum, en ten Kantore van genoemden Notaris.

De Notaris J. RUARDI, en de Secretaris O. RUARDI, beide te Sloten, zullen door het ministerie van eerstgenoemden, op Donderdag den 12 Januarij 1832, bij de finale toewijzing, des namiddags om twee uren, ten huize van de Weduwe *Marten Jacobs Visser*, Kasteleinsche in het Logement de Zevenwouden te Sloten, publiek bij verhoogeld aan de hoogst en genoegbiedenden presenteren te verkoopen:

1. Eene kostelijke en uitmuntend vruchtdragende ZATHE en LANDEN, met HUIZINGE, SCHURE, HORNLEGER en HIEMINGE cum annexis, staande en gelegen in den dorpe Wijckel en aldaar gekwoteerd met no. 3, in het geheel groot naar naam en faam 31 bunder 13 v. roede 20 v. el en 88 v. palm Greidland waaronder een klein hoekje Bouwland, in de belasting op de Gebouwde Eigendommen aangeslagen op *f* 5 : 71, Ongebouwde Eigendomen *f* 66 : 30, en over het geheel beswaard met 20 floreen 6 stuiv. en 8 penn.; St. Petri en Mei 1832 vrij te aanvaarden.
2. Eene voor weinige jaren nieuw gebouwde kapitale HUIZINGE en SCHURE, met een uitgestrekt plek GRONDS, eene KAMER en WONING naast dezelve, staande en gelegen aan den Oostkant, aan den Grachtswal te Sloten.
3. Eenige HUIZEN en KAMERS, binnen de stad Sloten; alles breeder bij Biljetten omschreven.

De Secretaris en Notaris Mr. P. J. MEBIUS, zal, op Woensdag den 4 Januarij 1832, des namiddags ten 3 ure, ten huize van *S. K. van der Mei*, Kastelein te Menaldum, publiek verhuren, voor 5 of 7 jaren:

Eene ZATHE en LANDEN, met HUIZINGE, SCHURE, HORNLEGER, groot 25 bunder 72 v. roede Bouw- en Greidland, staande en gelegen te Slappeterp, bij wijlen *B. J. Meijer* in gebruik geweest, bij de finale verhuring te aanvaarden.

De Notaris A. STINSTRA, te Franeker, zal, op Zaturdag den 21 Januarij 1832, ten twee ure na den middag, in de herberg *de Zwaan*, te Tzummarum, provisioneel veilen:

1. Eene schoone HUIZINGE, en uitmuntend gesitueerde BAKKERIJ, met BLEEKVELD en HOVINGE, en wat er meer toebehoort, staande op het best van gemelden dorpe Tzummarum, en gekwoteerd met no. 10, bij *Jelle Jans Sikkema* bewoond en gedreven.
2. 36½ v. Roede uitmuntend BOUWLAND, *het Armenpöltie* genaamd, gelegen aan den Rijdweg, ten Noorden van voormelden dorpe, bij denzelfden gebruikt.

Het eerste perceel op den 1 Maart 1832, en het tweede bij den palmslag te aanvaarden voor den kooper, en zijn de Voorwaarden te vernemen bij den Griffier J. STINSTRA, te Franeker, bij wien de Schuldeischers van genoemden *J. J. Sikkema* hunne vorderingen *vrachtvrij* gelieven op te geven *vóór den eersten Februarij aanstaande*, ten einde alsdan ten spoedigsten tot derzelver vereffening te kunnen overgaan.

Uit de hand te koop:

EENE HUIZINGE, met PAKHUIS, twee GRAANZOLDERS, PLAATS en TUIN, letter L, no. 119, op het Zuidvliet onder Leeuwarden, bij *E. H. Westerhof* in huur tot den 12 Mei 1832. Nader te bevragen bij W. B. VAN DER KOOI, bij den Ossekop, letter C, no. 288, te Leeuwarden.

UIT DE HAND TE KOOP OF TE HUUR, op 12 Mei 1832 te aanvaarden: Eene welbeklante *KOEK- en BANKETBAKKERIJ*, staande op de Tuinen te Leeuwarden, letter B, no. 84, waarin vele jaren dit bedrijf met goed succes is gedreven, en nog wordt uitgeoefend. Te bevragen bij den Eigenaar letter B, no. 92.

TE HUUR, den 12 Mei 1832 te aanvaarden: Eene HEEREN HUIZINGE, letter I, no. 207, in de Groote Kerkstraat, alhier, bestaande in vijf Kamers, Keuken, Kelder. Plaats enz.; wordende herzelve van voren geheel vertimmerd; — alsmede TE HUUR: Drie GRAANZOLDERS; dadelijk te aanvaarden. Nader onderrigt ten Kantore dezer Courant.

EEN HUIS TE HUUR, op het Groot Zand te Sneek; te aanvaarden den 12 Mei 1832; waarin vele jaren met goed succes eene Koek- en Banketbakkerij is, en nog wordt gedreven. Wie hiertoe genegen is te huren, kan zich adresseren bij E. VAN GENT, te Sneek.

TE HUUR: Eene ruime HUIZINGE, met BLEEK, op den Potmargewal, letter L, no. 261; op Mei 1832 te aanvaarden. Te bevragen bij T. H. GATZONIDES, aldaar.

Aanbesteding bij beslotene briefjes

Van het *afbreken* van eene Oude Schuur en Buithuis, en het *weder opbouwen* van eene NIEUWE SCHUUR en BUITHUIS onder Scharnegoutum; waarvan het Bestek en de Conditien ter lezing liggen bij den Kastelein GERRIT P. DIJKSTRA, buiten de Noorderpoort, te Sneek. Nadere informatien te bekomen bij J. WIDMERS, en de briefjes moeten franco ingeleverd worden vóór den 11 Januarij 1832, aan den Heer A. P. BLOEMEN.

Verkooping op Regterlijk Gezag,

Op Woensdag den 4 Januarij 1832, ten 11 ure voor den middag, op de Marktplaats te Dockum, van 3 Paarden, 3 Koeijen, 2 Hokkelingen, 3 Hooiwagens, benevens verder Boeren Gereedschap, Meubelen, Huisgeraden, en hetgeen meer zal worden gepresenteerd. Ten verzoeke van den Heer JAN KLAAZESZ, Notaris te Ternaard, en ten laste van ADRIANUS RAAP, Koopman te Driesum woonachtig.

Verkooping bij Executie,

Van MEUBELEN en HUISGERADEN, benevens eene PIANO FORTE, vijf octaaf.

Wie gading maakt, kome op Zondag den achtsten Januarij 1832, des voormiddags ten tien ure, ten huize van *Mark T. Oosterhof*, Schoolonderwijzer te Echten.

Alles zal met kontant geld betaald moeten worden.

B O E L G O E D.

De Deurwaarder J. A. NIJSLOOT, te Leeuwarden, zal, op heden Dingsdag den 3 Januarij 1832, ten 2 ure na den middag precies, in de Koornbeurs alhier, verkoopen: Eene aanzienlijke partij SPIEGELS en SCHILDERIJEN, met Vergulden en Mahoniehouten lijsten, en hetgeen meer zal worden gepresenteerd.

De Floreenpligtigen van de Hervormde Godsdienst, worden geconvoceerd, om op den 16 Januarij 1832, des voormiddags ten elf ure, te compareren in de Kerk te Lippenhuizen, om in persoon of bij behoorlijke volmagt te stemmen eenen PREDIKANT in de vacerende Hervormde Gemeente van Lippenhuizen, Terwispel en de Hemrik, en zulks volgens het reglement daar van zijnde.

In naam des Kerkeraads van voornoemde Gemeente,
B. BRANDSMA, *Consulent.*

HENDK. BROUWER & ZOON vaceren op den 5 Januarij 1832 en vervolgens dagelijks, met uitzondering van Zondags en Woensdags, tot betaling van COUPONS WERK. SCHULD, versch. 1 Januarij dezes jaars, Kantore Wed. *H. F. IJeenk, c. s.*, te Amsterdam.

De ONDERGETEEKENDE, wonende in de Groote Hoogstraat, wijk H, no. 119, biedt zich gelijk in vroegere jaren aan, tot het geven van inlichting voor, en het doen der invulling van de aangifte-Biljetten van het Personeel en der Patenten over den jare 1832. G. GERBENZON,

Leeuwarden, den 29 December 1831. *Zaakwaarnemer.*

Door voorgenomene verandering van handelsbetrekkingen naar elders van den tweeden ondergeteekende, zal onze tot nu toe bestaan hebbende Associatie, met onderlinge goedkeuring, op heden worden gedissolveerd, en gemelde zaken vervolgens worden voortgezet onder de firma van FONTEIN EN TJALLINGII, die zich met de liquidatie der zaken belasten. Onze begunstigers voor het bewezen vertrouwen bedankende, verzoeken wij al de loopende zaken met bovengemelde nieuwe firma af te doen. FONTEIN EN ROCQUETTE.

Harlingen, den 31 December 1831.

Ons gedragende aan bovenstaande advertentie dient deze ter kennisgeving, dat wij de zaken van Commissionairs en Zeehandelaars, tot nu gedreven onder de firma van FONTEIN EN ROCQUETTE, voor gezamenlijke rekening op die van FONTEIN EN TJALLINGII zullen voortzetten, en de liquidatie der gedissolveerde firma, zoo wel actif als passif, door ons zal geschieden, waarvan wij belanghebbenden verzoeken nota te nemen. De zaken op dezelfde wijze zullende blijven, vleijen wij ons met dezelfde gunst die de vorige firma heeft mogen genieten, waarin wij ons aanbevelen onder de verzekering eener prompte en solide behandeling.

Harlingen, D. FONTEIN, Pz.
den 1 Januarij 1831. SIJBRAND TJALLINGII.

Bij vonnis der Regtbank van eersten aanleg, zitting houdende te Sneek, van den 14 December 1831, is aan KLAAS KEIMPES WIARDA, Landbouwer onder Rauwerd, het beheer over zijn persoon en goederen ontzegd, en de benoeming van eenen Voogd en Toezienden Voogd over dezelve gelast.

Voor Extract conform,
H. HIDDINGA, *Procureur.*

WARGASTER SCHAATSEN.

Gelijk vorige jaren, zijn wederom de opregte WARGASTER SCHAATSEN, welke door mij zijn vervaardigd, en kenbaar aan het merk W/H te Leeuwarden, uitsluitend alleen verkrijgbaar bij H. BORGRINK, Koopman in IJzerwaren op de Kelders aldaar. S. H. WESTRA.

Warga, den 2 Januarij 1832.

De ondergeteekende heeft de eer, zijne dienst als KLERK of KOPIIST aan te bieden aan de H. H. Advocaten, Notarissen en Procureurs of Handelaren alhier, en beveelt zich tevens in de gunst van elken particulier, die in de gelegenheid mag zijn van eenen Schrijver te kunnen emploijeren. S. FEDDEMA.

Leeuwarden, den 2 Januarij 1832.

Een ordentelijke KOREN- en PELMOLENAARSKNECHT vraagt in die vakken hoe eerder hoe liever eene Dienst. Dezelve is te huis bij *JOHs. JONK*, op het Heeren Waltje, bij de Waag, te Leeuwarden.

Een BAKKERSKNECHT, werk begeerende, kan van stonden aan werk bekomen bij *A. F. POSTMA*, Mr. Bakker te Oosterwierum.

Bij G. T. N. SURINGAR, Boekhandelaar *op de Kelders*, te Leeuwarden, komt heden van de Pers: DE PROVINCIALE KANTOOR-ALMANAK VAN FRIESLAND voor 1832, waarin, behalve de gewone opgaven van *provinciale* en *stedelijke ambtenaren, besturen, administratien*, enz., en van het personeel der *Friesche Schutterij*, met aanwijzing van de gedecoreerde officieren bij dezelve, ook nog eenige nieuwe zaken gevorderd worden. Tot nader van Heeren Boekhandelaren dient, dat de commissien buiten deze Stad in den loop dezer week kunnen uitgevoerd worden.

Bij G. T. N. SURINGAR, te Leeuwarden, en verders bij meest alle Boekhandelaren in het Rijk is *gratis* te bekomen: een Prospectus van een Werk, getiteld:

NEÊRLANDS HELDENDADEN TE LAND VAN DE VROEGSTE TIJDEN AF TOT IN ONZE DAGEN, hetwelk, in groot octavo, bij afleveringen van één of anderhalf vel druks, berekend tegen 15 cents het vel, in het licht zal komen, 's maandelijks één, hoogstens twee afleveringen, te beginnen met Januarij 1832.

De bladsgewijze uitgave geschiedt voornamelijk om de aanschaffing van dit Werk gemakkelijk en goedkoop te maken voor onze krijgslieden, daar deze bladen naar alle plaatsen, met elken brievenpost franco kunnen verzonden worden, tegen betaling van slechts twee of drie centen port. Met het doel, hetwelk de Hooggeleerde Schrijver bij de beer eiding van dit Werk, zich heeft voorgesteld, om, namelijk, de belangstelling in Neêrlands wapenroem te land op te wekken, ten einde daardoor den moed te bevestigen, en het nationaal gevoel te verheffen, kan het, meent de Uitgever, niet missen, of deze onderneming zal algemeenen bijval in Noord-Nederland vinden.

Bij L. SCHIERBEEK, op de Nieuwestad, te Leeuwarden, is wederom gelijk in vorige jaren te bekomen:

VRIESCH JAARBOEKJE, of ALMANAK VOOR HET SCHRIKKELJAAR 1832, berekend door *E. M. Beima*. Behalve de naamlijsten der Predikanten, die der Veeren Trekschepen in Vriesland, en de legplaatsen der Schepen te Leeuwarden, bevat het nuttige en aangename Mengelingen, waaronder: iets over den Prins *van Oranje* en den Tiendaagschen Veldtogt enz.; zijnde bovendien met het Portret van den Kroonprins en eenen Muzijkstukje versierd.

Voorts zijn in gereedheid de GEWONE ALMANAKKEN à 10 en 6 cents; zullende de Zak-Almanak, verguld op snede en in koker, à 30 cents, op Vrijdagen, e. k. verkrijgbaar zijn.

Bij denzelven zijn mede te bekomen SCHRIJFBOEKEN in soorten, alsmede GELINIEERDE PAPIEREN, à 40, 50 en 60 cents het Boek.

KANTOOR ALMANAK.

Deze door de Heeren LANDEGENT EN VISSER keurig geschreven en gegraveerde ALTOOSDURENDE ALMANAK, tevens aanwijzende het langen en korten der dagen; de Vasteravond, Paasch en Pinkster Feesten, enz., wordt uitgegeven bij den Boekhandelaar JOHs. GUIKENS, te Amsterdam, en is opgeplakt à *f* 1 : 25 bij den Boekhandelaar SCHIETSBERG, te Leeuwarden, en verders alom te bekomen.

Te LEEUWARDEN, bij P. KOUMANS SMEDING, bij de Hoeksterpoort, Letter K, no. 176.